

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum diuinatio quæ sit per dæmones sit licita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

quoniam societas claudit in se pactum, socius, seu conventio-
nem & si non verbo, saltem factio societatis, de ipsa socie-
tate, ut sic etiam prima interpretationi locus fit sine intellectu.
Vnde a rationis primæ discussionem descendere amplius non
oportet: quoniam ex eo, quod societatem inquam cum demone
ex hoc ipso, quod
innocatur demoni,
manifeste mortales
carum esse motum
est, ratio prima clare
concludit.

¶ Sed secunda ratio
quæ ex parte euen-
tus se tenet, non ca-
ret ambiguitate, quon-
iam videtur minus
efficax: quoniam euen-
tus, licet addat ad gra-
uitatem peccati, non
tamen constituit pec-
catum. Et propterea
ex euentu non potest
probari inuocatione
esse illicitam; pra-
sertim, quia euentus
iste, scilicet deceptio-
nis, non est intenus
ab inuocante, sed præ-
uius, & in potestate
sua remanet, quod
se præferret a tali
euentu in his, quæ
sunt necessaria ad sa-
lutem.

¶ Ad hoc dicitur, quod licet euentus, ut est in executione, non
constituit actum malum, aut bonum, sed peiorem, vel meliorem,
ut tamen est in sua causa, consistere potest actum malum quia
sic redundat in obiectum, seu finem, ut patet de boue cornu-
ta non inclusio a domino post cognitionem eius. Certum est
enim quod ex hoc ipso, quod bos est nocuus hominibus, ipsa
non inclusio eius mala est sine euentu demonis est ex natura
sua nocua humane salutis siue sequatur iusto in homine inuoca-
te, siue non, actus ipse est illicitus. Manifestatur autem actum
istum, quo inuocatur demon ad diuinationem, esse ex natura
sua nocuum homini ex parte tam demonis, quam hominis.
Nam demon intendit, ut pote hostis, perditionem nostram per
omnia opera sua: homo quoque ex hoc ipso, quod cogniti-
onem mendicat a demone, se offert ad inuocandum credendi
illi, & cauendi, vel operandi secundum verba illius, vel talem
secundum proprium iudicium, collatis auditis a demone cum
occurrentibus. Hæc autem cum per se ex natura talis inuocatio-
nis consequantur, & importent assuetudinem hominis ad cre-
dendum demoni auctusimo, & per multa vera scienti illicitum
reddant. Et hoc est malum, quod in litera ponitur, scilicet, as-
suetudo ad credendum demoni: nec est in potestate hominis
assueti præseruare se a fallacia. Si enim homines a demonum
conuersatione alienos, oportet tam armatos esse: quoniam non
est nobis collectatio aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus
principes, & potestas tenebrarum harum, ut Apost. dicit
Ephes. 6. quomodo inermes, immo subditi demoni ex hoc ipso,
quod ad eum confugiunt, poterunt se præseruare? Diuina nam-
que iustitia deserendi sunt in manu hostili, ad quam recur-
runt.

¶ Circa diuinationem, & vniuersaliter inuocationem dæmo-
num, dubium adhuc inuenitur, An possit fieri absque
cultu demonis. Et est ratio dubij, quia ex eo, quod est spe-
cies superstitionis, sequitur quod spectet ad cultum: ex eo
verò, quod aliquis potest inuocare demonem, ut iocium, aut
amicum absque omni oblatione, reuerentia, & caremonia: ap-
paret, quod inquisitiones huiusmodi fieri possunt absque super-
stitione, & cultu, quicquid sit de alio genere peccati. Et confir-
matur, quia si diuinatione, & huiusmodi inuocationes essent neces-
sario cum cultu demonis, sequeretur, quod essent manifeste
actus infidelitatis protestatiui; ac per hoc facientes hæc, in-
currerent poenas apostatarum, seu hæreticorum. Hæc autem
constat esse falsa, ut patet de hæret. cap. Accusatus, in sexto, ubi
ne negotium fidei impediatur, dicitur quod inquisitores hære-
sim non se impediunt de diuinationibus, & sortilegijs, nisi hæ-
resim sapiant manifeste. Et alia sunt in iure poenæ hæresi-
corum, & alia sortilegorum, ut patet. Non ergo huiusmo-
di diuinationes, & inuocationes sunt necessario cum cultu dæ-
monum.

*Id Chryso-
stomus. de
Lazaro a
med. ro. 2.
Et Theoph.
ecti Mar. 1.
& Luc. 4.*

¶ Ad hoc dicitur, quod opera diuinationum
quæ in q. sequen. tractantur, & inuocatio
monum, dupliciter exerceri possunt, scilicet
terraliter, & quod si formaliter fiat, ad
cultum demonum spectat: si autem materialiter
Nefas enim est, ut cum assisten-
tis scriptura diuina, a diabolo
instruatur.

AD PRIMUM ergo dicendum,
quod sicut Beda dicit, * Luc. 8.
non uelut incius Dominus in-
quiri, sed ut confessa pelle, quæ
tolerabat virtus curans gratior
emicaret. Aliud autem est in-
quire aliquid a demone sponte
occurrere, quod quandoq; licet
pp utilitatem aliorum, maxime
quæ diuina virtute potest cõ-
pelli ad uera dicenda: & aliud dæ-
monem inuocare ad cognitionem
occultorum acquirenda ab ipso.

AD SECUNDUM dicendum, qd
sicut August. dicit * ad Simpli-
cianum, non est absurdum cre-
dere aliqua dispensatione per-
missum fuisse, ut non domi-
nante arte magica, vel potentia

ro sua, & demone, cui hæc instituit ad liberandam
ipse dæmonum. Huiusmodi autem institutio
tæ diuina affectata, & inuocatio a demone
nem spectat, si ut subiectio hominis ad dæmonem
ut prædictum est. Alio modo, potest fieri inuocatio
homo separare ab opere animi faciendo ut, quod
dinatur, hoc est, quod nolit subiregere demone
quam a sciente, vel potente aliquo dæmonem
mine requireret absque vlla reuerentia. Et hoc
nem, & cultum materialiter spectat: quæ quæ
sunt superstitionis: & cultus, quoniam hoc factum
tamen propterea eadum peccatum mortale
etiam materialiter spectat ad sociationem demonum
etiam inuocatio formaliter cum demone
cum hostibus Dei, & proprijs. Contra autem
cum hoste siue consumata, siue inuocatio
laie materialiter rea, & cum tali hoste, scilicet
fidelitatem, quam Deo debemus esse, & contra
dolosus sunt semper vbiq; & in omnibus. Et hoc
vbi supra, dicit hæc amicam inuocandi, & hoc
dubio ad spoliata Deo perire hæc loca.

¶ In ar-
pendere grauitatem huius peccati, potest
caelestis felicitatis, & patriæ spectat: conuocatio
angelis, aut sanctis apparentibus quædam
tium æternæ damnationis, & infernalis
cietas cum dæmonibus: & propterea in ar-
mata. Vnde patet, quod variae sunt
modo est: absolute tamen, & imperpetuum
superstitionis, & cultus demonum, prope
dubij concedatur, quod conclusio
cit, quod ista implicent cultum demonum
rialiter. Rationi autem in oppositum dicitur
quod ex distinctione posita in illa Decretali
plus habeat, quam quod quædam dæmonum
tum dæmonum manifestum. Hoc enim
illos, qui hæc exercent materialiter tantum.
ferendo etiam Decretalem illum ad dæmonem
formaliter, distinguendum est de cultu demonum
ste ut sunt ea, quæ in reuerentiam demonum
est in adorationibus, oblationibus, & huius-
tria speciem spectant. Et hæc dicitur per
tet ex prædictis, & inducunt omnes poenæ
reticorum, vel indirecte, ut sunt ea, quæ
scire, vel operari per demones, quæ ad
perditionis dictum est in art. 2. q. 2. per
ti tractantur. Hæc enim non sunt poenæ
niam cultum exhibent dæmoni, eo modo, quod
tum exhibent Deo irantes per poenam
monem ad sua commoda. Non tamen hæc
pro quanto nõ protestantur per hæc quædam

K
pro quanto nõ protestantur per hæc quædam

hilem veritatem, & huiusmodi, nisi consulant ipsum tamquam...

sed dispensatione occulta, q̄ Pythionissam, & Saulem latebat, se ostenderet spiritus iusti aspectibus...

AD TERTIUM dicendum, quod nulla utilitas temporalis potest comparari detrimentum spirituales salutis, quod imminet ex inquisitione occultorum per dæmonum invocacionem.

ARTICVLVS V.

Utrum diuinatio, que fit per astra, sit illicita.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur, quod diuinatio, que fit per astra, non sit illicita. Licium est enim ex consideratione causarum prænuntiare effectus, sicut medici ex dispositione ægritudinis prænuntiant mortem: sed corpora cælestia sunt causa eorum, quæ sunt in hoc mundo, vt etiam Dionysius dicit 4. capit. de diuin. nominib. ergo diuinatio, que fit per astra, nõ est illicita.

Ad id ad in tali materia, seu via, aut modo inquirendi notitia inuentionum sit diuinatio propria, discutendum restat.

In articulo eodem repetit primo, in quo formaliter consistit illicita per cælestia inquisitio occultorum, scilicet in hoc, quod est vana, aut falsa: ita quod sola illa inquisitio occultorum per astra est illicita, que est vana, aut falsa, & ne sit questio de vanitatis vocabulo, in litera declaratur, q̄ nunc est vana, aut falsa, quando per ea vult quis præcognoscere, que per ipsa cælestia præcognoscere non possunt. Formale ergo ad quod oportet reuolui inquisitionem, & consultationes astrorum, est, si id quod queritur, potest per cælestia præcognosci. Si enim potest præcognosci, non est inquisitio vana, aut falsa, non est illicita, non est superstitiosa, non est digna, vt dæmon se immisceat, non est prohibita. Et ratio in promptu est, quia naturalis scientie opiniones, & coniecturæ non sunt prohibite, sed à Deo nobis in perfectionem intellectus administranturque data. Si autem per cælestia corpora cognosci nequeunt, inquisitio ipsa ex sua temeritate mereatur, vt dæmon se immisceat, & quandoque vera, quandoque falsa, sicut permittitur iuste à Deo, dicat. Et tunc vñ homini illi, qui ad hoc tendit: quoniam diuinatio est, superstitio est, permissio necesse est ab Ecclesia, & prohibita. Oportet autem, & in hoc formaliter diligenter distinguere modum cognoscendi, seu inherendum, vt multum refert, an aliquis ex cælestibus velit scire per se, scilicet ex tali inclinatione. Primo namque modo, per cælestium inquirere cognitionem futurorum contingetium, est cælestibus, est vanum, & superstitiosum, diabolicum, ac damnatum ab Ecclesia. Et ratio est, quia futura contingetia non de necessitate cauantur à cælo. Secundo autem modo, inquirere cognitionem inclinationum, siue hominum, siue aliarum corporum ad electiones nostras, que naturæ facultatem non exce-

dunt, & alia casualia, siue fortuita, nõ est malum nec damnatum. Et ratio est, quia huiusmodi inclinationes sunt effectus corporum cælestium, vt nunc manifestabitur. Conari autem ad cognoscendum effectus casualium naturalium per eas, non est malum. Propterea author in litera concludendo dicit. Si quis vtrius ad cognoscendum per certitudinem futura operatione hominibus, &c. non dixit ad cognoscendum, sed dixit ad cognoscendum per certitudinem, vt differentia ista, qua declarauimus, intelligatur.

¶ 2. Præterea. Scientia humana ex experimentis originem sumit, vt patet per Philosophum in 1. Metaph. sed per multa experimenta aliqui comperierunt, ex consideratione siderum aliqua futura posse prænosci: ergo non videtur esse illicitum tali diuinatione vti.

¶ 3. Præterea. Diuinatio dicitur esse illicita in quantum innititur pacto cum dæmonibus innito: sed hoc non fit in diuinacione que fit per astra, sed solum consideratur dispositio creaturarum Dei: ergo videtur, quod huiusmodi diuinatio non sit illicita.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in 4. Confess. Illos planetarios, quos Mathematicos vocant, consulere non desistebam, quasi nullum esset sacrificium, & nullæ preces ad aliquem spiritum ob diuinacionem dirigerentur: quod tamen christiana, & vera pietas expellit, & damnat.

RESPONDEO. Dicendum, quod sicut dictum est, diuinatio, que ex opinione falsa, vel vana procedit, ingreditur operatione dæmonis, vt hominum animos implicet vanitati, aut falsitati. Vana autem, aut falsa opinione vtiur, si quis ex consideratione stellarum futura velit præcognoscere, que per ea præ-

ta propter imagines, auguria, somnia, &c.

¶ In eodem articulo circa exemptionem eorum, que sunt, & sunt per accidens à causalitate corporum cælestium, qualia sunt casualia, & fortuita, nota duo simul & quomodo se habet rei veritas iuxta communem philosophicam doctrinam, & quantum, & ad quid valeat ratio literæ ad hæc allata.

¶ Scito igitur, quod ea, que iunguntur per accidens, siue secundum locum, vt locus sepulchri, & locus thesauri, cum quis fodiendo sepulchrum inuenit ibi thesaurum, siue secundum tempus, vt tempus tonitru, & tempus deambulationis animalis, puta, bouis cum boue deambulante, tonat, siue quomodocunque aliter iungantur per accidens, possunt dupliciter considerari. Primo, vt sic, hoc est, in quantum sunt entia per accidens, hoc est, quod considerentur hoc totum, locus sepulchri, & locus thesauri, & sic de alijs. Secundo, secundum ambas seorsum, puta, locus sepulchri secundum se. Nec solum possunt dupliciter considerari, sed etiam possunt referri secundum rei veritatem ad diuersas causas, scilicet naturales, vel rationales. Et est tanta inter has relationes distantia, q̄ quomodocunque considerata, etiam per accidens, si ad rationales causas referantur, possunt habere causam per se. Immo omnia habent diuinam prouidentiam propter se causa: quoniam nihil ei comparatum est præter illius intentionem. Si autem referantur ad causas naturales, quales sunt omnia corpora, sic secundum suas partes possunt habere suas per se causas: ita quod hic sit locus thesauri, ab aliqua causa: & similiter, quod hic sit locus sepulchri, ab aliqua causa est. Seu in naturalibus, quod bos deambulet hora tertia, aliqua habet causam: sed hoc totum, quod tempus ambulationis, & tempus tonitruum sit vnum, & idem, nullam habet vnam naturalem causam: quia hoc totum non est vnum, sed multa simpliciter. Omnis autem causa naturalis determinata est ad vnum, & ad hoc assertur ratio literæ. Notanter autem dixi, vnam causam naturalem, quoniam

Lib. 1. cap. 1. non longe à princ. 3.

Li. 4. ca. 7. in princ. 1.

Art. 1. & 2